

sbratření, oni pomáhají udržovati nesvár mezi Čechy a Slováky a do budoucna slibují ještě osudněji opakovati staré chyby a vnášeti do nové republiky staré spory.

Mějme na zřeteli, že československý lid bude soudcem naší činnosti v zahraničí i pokud jde o programovou politiku v národnostní otázce poměru národů ČSR. Ano! Ten československý lid, který nenese odpovědnost za chyby v minulém životě republiky, ale který si vezme odpovědnost za to, že se chyby opakovati nebudou a že budoucí čs. stát jako demokratický a slovanský bude založen na takových zásadách v ohledu národnostním, které odpovídají demokracii a slovanskému programu. Buďme jisti, že československý lid schválí plně ten deklarativní akt, který vyhlásí rovnost a bratrství Čechů a Slováků jako zásadní příslib nové ústavy budoucí Československé republiky.

Československé listy,⁸ 1. 2. 1944, čís. 2. — Též Za nové Československo, Moskva 1944, str. 62—69.

[8]

1944, únor. Londýn. — *Návrh programu Národního bloku pracujících lidu měst i venkova, vypracovaný představiteli Komunistické strany Československa v Anglii pro společná jednání zástupců komunistické strany, československé strany sociálně demokratické a strany československých socialistů.*¹

Zástupci sociálních demokratů, českých socialistů a komunistů v Londýně se dohodli, že budou společně postupovat ve všech důležitých otázkách:

A. Národního odboje až do porážky Německa a osvobození Československa.

B. Budování nového života v osvobozené republice v přechodném období po pádu okupační moci a zrádovského režimu.

1. Ve válce za osvobození Československa se doma vytvořil a stále se sesiluje pevný svazek všech pracujících vrstev národa, dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence. Tento svazek je

⁸ Československé listy s podtitulem Časopis československých občanů v SSSR vycházely v Moskvě od 10. 8. 1944 až do odchodu moskevské emigrace za osvobozené území naší vlasti. Časopis sehrál významnou úlohu v objasňování programové, ideové a politické linie čs. národně osvobozenického hnutí, vedeného KSČ. Odpovědným redaktorem byl Fr. Voda-Pexa. Členy redakce byli V. Kopecký, Zd. Nejedlý, J. Šverma, M. Čulen, V. Borek, B. Vrbenský, S. Borkaňuková, dr. J. Škvařil aj.

¹ Návrh platformy Národního bloku pracujících lidu měst i venkova vypracovalo vedení KSČ ve Velké Británii ve smyslu dopisu Kl. Gottwalda z 21. prosince 1943 (viz dokument čís. 3) a odevzdalo jej k projednání stranickým klubům, které se v lednu 1944 vytvořily ze sociálně demokratických a národně socialistických členů vlády a Státní rady.

Sociální demokraté, v čele jejichž klubu byli F. Němec a R. Bechyně, odpověděli kladně rezolucí z 27. 2. 1944 (viz dokument čís. 9).

Národní socialisté (usnesením své skupiny z 1. 2. 1944 se vrátili k původnímu názvu strany „československých socialistů“ — viz AÚD KSČ Praha, f. 38, inv. j. 210, str. 88) rovněž přijali návrh komunistů za základ jednání. v odpovědi na dopis komunistům, kterou vypracoval dr. Jar. Stránský a která byla schválena na poradě národních socialistů 24. 1. 1944, se mimo jiné říká: „3. Souhlasíme, že jednotná národní fronta, která se osvědčila v zahraničním hnutí a boji, měla by po vítězství pokračovat jako jednotná fronta vnitropolitická v zájmu rychlého a pokojného zotavení rozvráceného státu. Souhlasíme také, že dohoda a blok všech tří socialistických stran mohl by národní frontu usnadnit a utvrdit jak svým vlivem na závěrečný vývoj bojový, tak svou váhou při vrstvení stran po vítězství. Souhlasíme posléze, že žádná ze zúčastněných stran neprejudikuje rozhodnutí svých stoupenců doma. U vědomí, že tento blok může být přechodem k jednotné socialistické straně rozumíme nicméně, proč si komunističtí kolegové nepřejí, aby socialistický program jím byl organizačně vyjádřen a přijímáme i takový široký rámec jako zajištění svobodného duchového třídění v osvobozené vlasti a jako důkaz společné snahy, aby se už teď i později doma pro první zotavné období státu hledala a usnadňovala součinnost s ostatními složkami národní fronty.“ (AÚD KSČ Praha, f. 38, inv. j. 209, str. 11—12.)

Návrh programu Národního bloku pracujících lidu měst i venkova vyjadřoval společnou koncepci jednotného postupu socialistických stran a KSČ ve všech nejdůležitějších otázkách národně osvobozenického boje a stal se i významným nástrojem formování Národní fronty všech protifašistických sil v emigraci.

hlavní silou v národně osvobozovacím boji a okolo něj se seskupili i ostatní věrní vlastenci z jiných vrstev národa. Tak vyrostla nejširší národní jednota, která bojuje za vyhnání okupantů z naší země, za zničení režimu okupantů a zrádců, za vybudování lidové demokratické republiky. Široká národní jednota, sjednocující náš lid bez rozdílu politické příslušnosti a náboženství, je nejmocnější zbraní úspěšného vedení osvobozovací války a nezbytnou podmínkou budování nového života v osvobozené vlasti. To také odpovídá vůli národa, který si přeje, aby jednota vykovaná v boji, byla udržena i při výstavbě nové republiky.

2. Svazek pracujících vrstev představuje zdrcující většinu národa a politicky je hlavním reprezentantem tohoto svazku blok tří stran, komunistické, sociálně demokratické a strany českých socialistů. Blok tří stran vystupuje tudíž jako hlavní představitel většiny národa a je „národním blokem pracujícího lidu měst a venkova“. Náš blok úzce spolupracuje se všemi politickými skupinami, zejména s lidovci a agrárníky, které se zúčastňují důsledného boje za porážku Německa a chtějí budovat osvobozené Československo na konsekventně demokratických základech. Vytvoření bloku sociálních demokratů, českých socialistů a komunistů v zahraničí odpovídá tedy stavu, jaký byl vytvořen ve vlasti v ohni boje proti okupantům a zrádcům.

3. Pracující vrstvy obyvatelstva Československé republiky hrají a mají hrát největší roli v národně osvobozenecké válce Československa. Naše spolupráce směřuje k tomu, aby tyto vrstvy v daleko větší míře plnily svoji národní povinnost v dnešní válce, aby byly hlavním nositelem vládní moci v osvobozené republice.

A. Sesílení domácího i zahraničního odboje.

Vycházejíce z toho, že válečné události spějí k vyvrcholení a přibližuje se chvíle rozhodující bitvy našeho vlastního zápasu s nepřitelem,

že chceme zabránit zpusťování našich zemí a velkým ztrátám, které by nepřítel způsobil, kdyby nenarazil na organisovaný odpor,

že věc prosté sebezáchovy Čechů, Slováků a Podkarpatských Ukrajinců vyžaduje maximálního vypětí bojových sil, aby definitivní porážky nepřitele bylo dosaženo co nejdříve,

že národy československé mají životní zájem na brzkém vítězném skončení války a že k tomu všemu Československo jako stát, nacházející se s Německem ve stavu války, je politicky, smluvně i morálně zavázáno bráti plnou účast na společném válečném úsilí,

že budoucí vnitřní režim republiky i její mezinárodní postavení bude záviseti na tom, do jaké míry národ si svými vlastními silami vybojuje svoji svobodu,

že československá vláda v Londýně je povolána býti iniciátorem a organisátorem národně osvobozeneckého boje na domácí půdě i v zahraničí, dohodli jsme se na společném politickém postupu a na těchto základních úkolech:

1. Hlavním úkolem všech zahraničních orgánů a čs. organisací je všestranná podpora domácího odboje ve všech jeho formách a proto naše spolupráce ve Státní radě i mimo ni bude sloužit především tomuto hlavnímu úkolu.

2. Zásady, obsažené v poselství presidenta republiky ve Státní radě dne 3. února 1944 o nynějších úkolech v našem boji² mají býti neprodleně uskutečňovány vládou, Státní radou a všemi čs. orgány.

² Dne 3. února 1944 podal prezident Beneš na slavnostní schůzi Státní rady obšírný výklad o mezinárodní situaci a o smlouvě ČSR se Sovětským svazem, jakož i o základních otázkách zahraniční a vnitřní politiky budoucího československého státu. V části projevu, věnované uspořádání vnitřních poměrů na osvobozeném území a úkolům národních výborů, vystoupil Beneš v podstatě s názory, jež zastával při moskevských jednáních v prosinci 1943. Nejzávažnější však byla ta část jeho referátu, v níž vyzval čl. lid k zahájení lidové revoluční války na celém území ČSR, zvláště uvážíme-li, že výzvy presidenta Beneše k odporu byly až do konce roku 1943 vždy velmi mlhavé a nekonkrétní a plně odpovídaly jeho názorům o nutnosti politiky vyčkávání „až do chvíle, kdy pravá hodina udeří“. (Ed. Beneš, Šest let exilu a druhé světové války, str. 117.)

V projevu ve Státní radě dne 3. 2. 1944 Beneš vyhlásil: „Ale obrat vojenských událostí a zejména veliké vo-

3. Vláda má považovati za svůj přední státní úkol vésti a organisovati na území republiky aktivní boj proti okupantům a zrádcům všemi prostředky.

4. Myšlenka společenství slovanských národů a států v boji proti německé dobytčivosti ve válce a v míru je podstatnou součástí celé politiky Československa. Československo jako slovanský stát Čechů, Slováků a Podkarpatských Ukrajinců vidí v pevné družbě slovanských národů posílení svého dnešního boje a zajištění svobody a nezávislosti po válce.

5. V politice zahraniční pracuje Československo k upevnění světové demokratické koalice a k uskutečnění nejužší spolupráce se Sovětským svazem ve smyslu smlouvy ze dne 12. 12. 1943.

Tyto zásady budeme prováděti v praxi tímto postupem:

1. Vláda vydá ke všemu lidu československému autoritativní projev o tom, jak vésti válku proti hitlerovskému Německu a Maďarsku na domácí frontě.³ V této proklamaci bude zdůrazněno, že je nutno vésti osvobozenecký boj na domácí frontě všemi prostředky a vytvořiti v místním, obecném i širším měřítku jednotné národní výbory jakožto vedoucí orgány a jednotnou organisaci národně osvobozeneckého boje dnes a jako orgány moci a veřejné správy po zlomení okupačního a zrádcovského režimu. Zvláštní důraz má být položen na organisování ozbrojených skupin k rozpoutání boje se zbraní v ruce. V proklamaci nechť je obsažena výzva k zesílení sabotáže výroby, dopravy, zásobování a administrativy, s cílem rozrušit všechno válečné úsilí okupantů v ČSR. V tomto vládním prohlášení má býti věnována zvláštní kapitola problémům Slovenska. V zájmu pevné jednoty Čechů a Slováků, pro dnešek i pro budoucnost, a stupňování národního boje na Slovensku v zájmu opětného zcelení státního území republiky má vláda prohlásit, že Slováci jsou národem nacionálně svébytným a budoucí postavení Slováků v osvobozené republice bude řešeno podle vůle slovenského národa a podle zásady rovného s rovným, a takto Slováci jsou spojeni státní jednotou s Čechy budou ve své zemi vlastními strůjci svého osudu. Proklamace nechť je spojena s výzvou k rozhodnému a všemi prostředky vedenému boji slovenského národa proti účasti Slovenska ve válce na straně Německa, proti Němcům a proti zrádné bratislavské vládě a za její svržení, jakožto jediné cesty ke slovenské svobodě.

jenské úspěchy Rudé armády vyvolaly úplný obrat v morálce našeho lidu, začaly také vyvolávat nový aktivní odpor, sabotážní akce v českých zemích zase začaly a na Slovensku proti dřívějším letům značně vzrostly. Také budování podzemních organizací pokračovalo stejně jako poškozování nepřítelů v nejrozmanitějších situacích. V posledních dobách to znovu potvrzuje zvlášť charakteristické odůvodňování rozsudků nacistických soudů proti našim vlastencům. Špatně bychom tudíž posuzovali u nás poměry, kdybychom neviděli, že právě tato situace v souvislosti s přicházející druhou frontou a blížící se Rudou armádou k našim hranicím, vytváří psychologicky, politicky a mravně všechny podmínky a všechny předpoklady pro to, aby duchovní i fyzická resistance našeho lidu, dosud všeobecnými poměry a příliš velkou vzdáleností spojeneckých front brzděná, se neobrátila nakonec ve všeobecné, rozhodné, nekompromisní a bojovné, účinné povstání proti utlačovatelům ve stejných formách, v jakých se vyvíjí nyní v Jugoslavii a v Polsku, ve Francii a v Norsku, *k němuž i u nás dojde a dojiti musí. K rozvinutí takového boje já sám, naše vláda, Státní rada, armáda a celé naše státní zřízení, t. j. my všichni v zahraničí přispějeme za pomoci spojenců všemi svými silami a všemi prostředky. A už tímto svým projevem náš lid na našem území k němu rozhodně vyzývám ...*

V této válce se přiblížila nyní rozhodující chvíle, kdy se boje musí účastnit bez rozdílu všichni, všude a všemi prostředky a všemi možnostmi. Říkám to otevřeně všem našim zde i doma." (Na cestě k vítězství. Čtvrté poselství presidenta republiky Státní radě. Publikace Státní rady čís. 2, str. 45—47.) Beneš bohužel v dalším vývoji bojové hledisko neudržel a pod intenzivním vlivem londýnského prostředí začal kolísat a vracet se ke starým stanoviskům (srv. též fotopřílohu čís. 19 a 20 v knize Partyzánské hnutí v Československu za druhé světové války a pozn. čís. 1 k dokumentu čís. 16). V té době pak londýnské čs. MNO aktivizovalo staré plány na vojenský převrat v Čechách a na Moravě, aby se dostalo do čela závěrečného střetnutí s okupanty a aby zvýšilo úlohu buržoazních organizací v domácím odboji. Na jaře 1944 vyslalo do českých zemí řadu paradesantních skupin, jež měly vytvořit v jednotlivých oblastech tajné organizace, jakousi zakonspirovanou armádu, která by vystoupila až v rozhodném okamžiku konce války. Příchod těchto desantů byl sice pro odboj přínosem, avšak nevedl k bezprostřední bojové aktivitě. Navíc příliš rozsáhlé organizace neozbrojených a většinou pasivních ilegálních sítí se staly snadným terčem útoků Gestapa.

³ Viz dokument čís. 13.

Vládní prohlášení nechť se také zabývá situací na Podkarpatsku, nechť zdůrazňuje, že Podkarpatská Ukrajinci budou rovnoprávným národem v Československu s plnými možnostmi národního rozvoje, a nechť je výzva k rozhodnému boji všemi prostředky za vyhnání maďarských okupantů a vyhlazení zrádců.

2. Poselství presidenta republiky ze dne 3. 2. a navrhovaná vládní proklamace má tvořit základ systematické rozhlasové propagandy a jasné politické linie v rozhlase v nynější etapě. V duchu těchto projevů a uvedených zásad budou vystupovati odpovědní činitelé čs. zahraničního odboje, to jest členové vlády a Státní rady, odpovědní vojenští i političtí činitelé, představitelé všech vrstev národa.

Představitelé dělnického hnutí v cizině se znovu obrátí na české a slovenské dělníky s výzvou, aby sjednotili své řady, aby všude na závodech tvořili jednotné dělnické výbory a všestranně zesílili národně osvobozenecský boj.⁴

K organisovanému řízení rozhlasové propagandy bude rozhlasové oddělení čs. ministerstva zahraničí reorganisováno na politickou redakci a kromě toho bude vytvořen buď při politickém výboru Státní rady nebo při MZV zvláštní politický komitét, složený ze zástupců bloku našich tří stran, dále katolíků a agrárníků.

3. K zajištění politiky vytyčené poselstvím presidenta ze dne 3. 2. 1944 a vládní proklamací nechť jsou v tomto smyslu řízeny také všechny instrukce, dávané domácím odboji jakoukoli cestou, a to jak po linii civilní, tak po linii vojenské. K tomu nechť je vytvořen úzký poradní sbor ze zástupců vlády a politických představitelů našeho bloku, jakož i představitelů lidovců a agrárníků. Tento poradní sbor má míti k dispozici všechny zprávy o odboji doma, aby mohl pomáhati vládě řešit denní problémy, vyplývající ze základní bojové linie vládní politiky.

4. Celá činnost vlády a státního zřízení v zahraničí má být organisována tak, aby vyhovovala požadavkům každodenního a systematického provádění hlavních úkolů národně osvobozenecského boje.

5. Budeme působit k tomu, aby vláda a Státní rada co nejrychleji připravily zákon o potrestání válečných zločinců a kolaborantů. Považujeme za nutné, aby zákon vycházel ze zásady, že je nutno způsobiti paniku v řadách zrádců a zločinců, dále aby přispěl k diferenciaci mezi dnešními spolupracovníky režimu Háchy a Tisa a hlavně aby posílil a podepřel národní bojovníky doma. Zákon se má výslovně týkat nejen veřejné byrokracie všech stupňů, pokud tato udržuje chod veřejné správy, nýbrž také těch hospodářských kruhů, které pomáhají Němcům udržovat v chodu válečnou výrobu, dopravu, zásobování a financování. Tento zákon má býti vládními činiteli a námi všemi popularisován.

6. Vláda a Státní rada bude věnovat patřičnou péči a pozornost problémům všech složek československé branné moci v zahraničí a urychlí výcvik a všechny přípravy zdejší pozemní jednotky tak, aby se tato stala schopnou ve vhodném okamžiku k zasazení do bojových operací. Za bezpodmínečnou součást těchto příprav považujeme a rozhodně požadujeme i politickou výchovu v demokratickém duchu. A dále žádáme, aby na zodpovědná místa v čs. armádě v zahraničí byli postaveni důstojníci vojensky schopní, kteří demokraticky smýšlejí a jednájí a zaručují demokratický charakter vojenského útvaru v zahraničí.

⁴ Stalo se tak provoláním 21 politických představitelů komunistické, sociálně demokratické a národně socialistické emigrace v Sovětském svazu a v Anglii k 1. máji 1944 „Všemu československému pracujícímu lidu!“ [Za svobodu českého a slovenského národa, str. 295—296.] Provolání se obracelo k pracujícímu lidu v okupované zemi s výzvou: „Českoslovenští dělníci, muži i ženy, rolníci i příslušníci inteligence, vstupte do boje v jednotné národní frontě a zasadte poslední ránu nepříteli!“ Vyzývalo k aktivizaci dělnických výborů, národních výborů a ozbrojených oddílů, k trestání zrádců, k masovým stávkám a rozvracení nacistického hospodářství. Představitelé tří socialistických stran v zahraničí tímto provoláním manifestovali u příležitosti 1. máje — právě tak jako před rokem, kdy vydali „Společný manifest zástupců dělnických stran k 1. máji 1943“ [Za svobodu českého a slovenského národa, str. 247 n.] — solidaritu pracujícího lidu v Československu. Obě tato provolání měla velký ohlas i v okupované vlasti. Posílila myšlenku jednoty a přispěla i k aktivizaci domácího odboje.

7. Ve smyslu těchto zásad budou redigovány všechny československé publikace a časopisy, na které vláda nebo komunisté, sociální demokraté a čeští socialisté mají vliv.

Hlavním účelem a smyslem celého tohoto postupu je docílit, aby dosavadní vyčkávací politika a spoléhání pouze na osvobození zvenčí neoslabovalo mravní síly národa, naopak, aby byl den ze dne stupňován a lid náležitě připraven provést všenárodní ozbrojené povstání za své osvobození.

Spolupráce čs. organizací ve Velké Británii.

Naše úzká spolupráce má být vyjádřena v jednotném postupu ve všech čs. organizacích ve Velké Británii. Ve všech stávajících organizacích (Friendship Club, Rada čs. žen, mládež atd.) má býti už existující spolupráce upevněna k splnění úkolů té které organizace. Budeme působiti k tomu, aby činnost každé organizace odpovídala zásadám, vytyčeným touto platformou.

Pokud se týká jednotné čs. odborové organizace zde, dohodli jsme se na tomto:

1. Jednotná odborová organizace československá ve Velké Británii má býti vedena a její činnost řízena jedině s hlediska čs. národně osvobozenického boje a každý zásah odporující této zásadě má být odmítnut.

2. Hlavní činnost čs. jednotné odborové organizace je — kromě odborářských úkolů vymezených usnesením sjezdu TUC o zahraničních odborových skupinách — organizovati účast Čechoslováků ve válečném úsilí Velké Británie a pomáhati domácímu odboji i po dělnické linii. (Rozhlas, tisk, atd. Organizace má také spolupracovati na vládních opatřeních, která se týkají dělnictva.)

3. V organizaci mají být uplatňovány zásady odborářské demokracie, t. zn. především, že čs. odborová skupina ve Velké Británii má být vedena orgánem zvoleným demokratickou cestou členstvem samotným, a toto vedení má býti složeno ze zástupců soc. dem., komunistů, českých socialistů a katolických odborářů.

Společnými silami chceme působit k tomu, aby československá emigrace i v jiných zemích, zejména pak v Americe, vytvořila po příkladu domova, Velké Británie a Sovětského svazu jednotu a zapojila se plně všemi svými organizacemi a sdruženími do služeb národně osvobozovacího boje.

B. Opatření pro přechodné období v osvobozené vlasti.

Ke společnému vypracování pro přechodné období v osvobozené vlasti dohodli jsme se na těchto zásadách:

a) Národní fronta vytvořená v procesu nynějšího národně osvobozenického boje čs. lidu proti cizácké okupaci má míti své pokračování i při budování nového života v osvobozené vlasti.

b) Základním pilířem osvobozené republiky bude skutečná demokracie uvnitř a pevné přátelství se Sovětským svazem.

c) Konečnou formu a obsah státního a společenského zřízení osvobozeného Československa určí demokratickou cestou sám československý lid.

d) Přejít od okupačního režimu k novému životu má probíhat pokud možno hladce a organizovaně, protože se už všechna opatření musí díti hned od počátku za aktivní účasti nejširších vrstev čs. lidu a v jejich duchu a musí být prováděna politickými skupinami a lidmi, kteří svoji oddanost k národu a lidu všestranně osvědčili v národně osvobozenickém a protifašistickém boji jak před Mnichovem, tak i po něm. V osvobozené vlasti bude zbavena mocí a rozhodování ona úzká skupina finančních, průmyslových a agrárních velkokapitalistů, která na celé čáře ztroskotala a páchala národní zradu.

Na základě těchto zásad jsme se dohodli na některých prvních konkrétních opatřeních pro přechodnou dobu až do ustavení nového Národního shromáždění.

1. Dekretem presidenta republiky nebo jiným způsobem bude vyhlášena suverenita ČSR na celém předmnichovském území.

2. Až do ustavení nově zvoleného Národního shromáždění vstupuje v platnost stará ústava ČSR s těmi změnami, které si vyžádá přechodné období. Zákony a nařízení vydané na území ČSR v době od Mnichova se prohlašují za neplatné a vstupují v platnost čs. zákony a nařízení předmnichovské, pokud si přechodné období nevyžádá změn.

3. Prozatímní orgány moci a veřejné správy jsou: prezident republiky, prozatímní vláda, jmenovaná presidentem, prozatímní Národní shromáždění, volené zástupci zemských národních výborů, zemské národní výbory, volené zástupci okresních národních výborů, okresní národní výbory, volené zástupci místních národních výborů, místní národní výbory, volené lidem přímo na místě.

Tyto orgány se tvoří dnes tajně, po zhroucení okupačního režimu budou doplněny veřejně a převezmou funkce parlamentu, zemských a okresních zastupitelstev, politických správ a funkce zastupitelstev obecních kromě úkolů, stanovených prozatímní vládou.

4. Úkolem prozatímních orgánů moci a veřejné správy budou: důsledná likvidace režimu okupantů a zrádců, zajištění a potrestání nositelů okupačního a zrádcovského režimu. Rychlá pomoc obětem okupace a zrady. Zabezpečení demokratického pořádku, klidného přechodu k normálním demokratickým poměrům. Zajištění nerušeného chodu výroby a zásobování a k tomu příslušné provisorní zásahy do podniků, ústavů a organizací všeho druhu, které v důsledku sankcí proti okupantům a zrádcům budou převzaty do nové správy. Budování demokratického státního a veřejného aparátu jedině ze spolehlivých a demokratických živlů. Budování demokratické armády, vedené důstojníky, kteří se osvědčili v národně osvobozenéckém boji doma i v zahraničí a prokázali důsledně demokratické smýšlení. Příprava a provádění voleb do Národního shromáždění.

5. Po vyhnání Němců z ČSR bude situace vyžadovat rychlého zásahu veřejné moci do hospodářských a majetkových poměrů. Půjde předně o hospodářské objekty, ukradené Němci v rámci nacionální, rasové a politické persekuce, a za druhé o objekty, patřící zrádcům. Žádáme a budeme provádět následující postup, pokud se týká prvé kategorie:

a) Všechny majetkové převody od Mnichova prováděné jako akty nacionální, politické nebo rasové persekuce se prohlašují za neplatné.

b) Všechny objekty živnostenské, zemědělské, obchodní atd. v hodnotě do půl milionu předmnichovských korun se ihned vrací dřívějším majitelům.

c) Do podniků s vyšší hodnotou, zejména pak do všech akciových společností bude dosažena veřejná správa až do rozhodnutí nového Národního shromáždění a po tuto dobu může být původním majitelům vypláceno určité odškodnění ve formě renty nebo pod. Pokud se týká druhé kategorie hospodářských objektů, pak zde bude provedena konfiskace ve prospěch obětí národně osvobozenéckého boje.

První prozatímní vláda pro domov má být vytvořena už na nové základně ve smyslu uvedených principů. Funkce nynější vlády končí ještě v zahraničí a nemůže být prodlužována ani tou formou, že by šla domů jako vláda ve stavu demise. Nová vláda má být už utvořena za účasti zástupců domova a její základ a hlavní sílu má tvořit blok našich tří stran. Příbráním zástupců lidovců a agrárníků má tato vláda mít ráz vlády národní fronty. Do této vlády mohou být event. přibráni někteří členové z dosavadní zahraniční vlády.

Všechny přípravné práce v zahraničí pro prvé přechodné období musí být v souladu se zásadami této naší dohody o prvních poválečných opatřeních. Proto jsme se dohodli na následujícím politickém postupu:

1. Pokud jsou nutné politické přípravy na přechodné období, musí být vypracovány na základě zásad uvedených v bodě a, b, c, d, e, jakož i odst. 1., 2., 3., 4. kapitoly B. Zejména musí tyto přípravné práce vycházeti ze zásad, že orgány moci a veřejné správy budou v přechodném období poválečném národní výbory a z nich vzešlé Národní shromáždění.

2. Pokud se týká nutných příprav na hospodářském poli pro prvá přechodná opatření, mají

být vypracována taktéž na podkladě výše uvedených zásad. Mají se soustředit především na tyto otázky:

a) Zajištění první pomoci našemu lidu ve spojení s UNRRA či mimo ní (zajištění všech nezbytných životních potřeb, potravin, oděvu a textilií, léčiva atd.).

b) Zajištění potřebných surovin, strojů a pod. k udržení chodu naší výroby.

c) Zajištění potřebných úvěrů k těmto hospodářským opatřením.

d) Příprava nejužší hospodářské spolupráce se Sovětským svazem na podkladě smlouvy ze dne 12. prosince 1943.⁵

⁵ Později (přesné datum se nepodařilo zjistit) byl vypracován následující návrh Bloku na hospodářský program pro přechodné období:

„Uznávajíc samozřejmou skutečnost, že o definitivní formě a obsahu státního a společenského zřízení nového československého státu rozhodne demokraticky řádně zvolené Národní shromáždění osvobozené Československé republiky jakožto vykonavatel vůle osvobozeného lidu ve vlasti.

Považujeme současně za nutné, aby Blok tří stran (komunisté, sociální demokraté, národní socialisté), jakožto jádro příští provisorní vlády, měl co možná nejpodrobnější hospodářský program pro dobu přechodu z okupace k normálním demokratickým poměrům.

Tento návrh bude podkladem hospodářského programu prozatímní vlády doma a musí být v hrubých rysech vypracován již v cizině, aby přechod z okupace do nového života byl co nejhladší a nejorganizovanější a aby kádry a státní orgány, jež přicházejí v úvahu, mohly již v cizině, v souladu se zájmy lidu doma, být připraveny na velké úkoly rekonstrukce republiky.

I. Návrhy na obnovu národního nezávislého hospodářství v osvobozené vlasti

Opatření na obnovu národního nezávislého hospodářství, učiněna v přechodné době, mají za úkol prosadit a zajistit výsledky národně osvobozenického boje na poli hospodářském a zabránit hospodářské katastrofě.

Cílem těchto opatření jest zejména: zlomení hospodářské moci Němců, Maďarů a zrádců, pomoc obětem boje za národní osvobození a zajištění nerušeného chodu výroby, dopravy a zásobování.

Tohoto cíle lze však dosáhnouti jen tehdy, když bude ponecháno co nejširší pole působnosti iniciativě demokratických mas lidu a když všechny jeho orgány a organizace budou hned od počátku plánovitě přizvány k provádění těchto opatření.

1. Hospodářská opatření přechodné doby.

a) Zásahy do hospodářských a vlastnických poměrů.

Po vyhnání Němců, Maďarů a zrádců a po osvobození republiky situace bude vyžadovat rychlý zásah do hospodářských a vlastnických poměrů.

Hospodářské podniky všeho druhu (průmyslové, zemědělské, obchodní a finanční) musí podléhat rychlému zásahu veřejné ruky a lze je rozdělit na dvě kategorie: jednak hospodářské podniky, jež Němci a Maďaři ukradli v rámci národní, rasové a politické persekuce; jednak hospodářské podniky, jež patří zrádcům (henleinovcům, háčovcům, tisovcům a kolaborantům vůbec).

U hospodářských podniků ukradených Němci a Maďary platí všeobecná zásada, že všechny majetkové převody, jež byly provedeny po Mnichovu jakožto činy národní, rasové a politické persekuce, budou prohlášeny za neplatné. Tu však je třeba činit rozdíly mezi drobnými hospodářskými podniky a vlastnictvím hospodářských podniků větší hodnoty. V jednotlivých případech bude se postupovat takto: 1. všechny zemědělské, obchodní, průmyslové podniky atd. v hodnotě do (na př.) půl milionu předmnichovských korun budou vráceny původním majitelům; 2. do hospodářských podniků větší hodnoty zejména do všech akciových společností bude dosazena veřejná národní správa až do doby, kdy o jejich konečném osudu rozhodne nové, řádně svolané Národní shromáždění. Po tuto dobu lze původním majitelům vyplácet určité odškodné v podobě renty nebo v jiné formě.

Hospodářské podniky, jež patří zrádcům, propadnou definitivně konfiskaci ve prospěch obětí boje za národní osvobození.

Hospodářské podniky, které již před Mnichovem patřily říšským Němcům nebo Maďarům z Maďarska podléhají rovněž konfiskaci. S hospodářskými podniky, jež zrádci ukradli pomocí národní, rasové a politické persekuce, bude naloženo stejně jako s hospodářskými podniky, jež ukradli Němci nebo Maďaři.

Veřejná národní správa bude dosazena též do všech podniků, v nichž mají vedoucí funkce němečtí a maďarští okupanti nebo jejich zrádci pomahači. Zde jde nejen o průmyslové, zemědělské, obchodní a finanční podniky, ale také o státní a jiné veřejné podniky, spořitelny, pojišťovací společnosti, družstevní svazy atd.

Vedení všech hospodářských organizací jako jsou družstva, obchodní a průmyslové komory, obchodní a živnostenská gremia atd. musí okamžitě být zbaveno všech okupantů a zrádců.

Hospodářské podniky ukradené nebo spravované Němci, Maďary nebo zrádci, jež původně patřily demokra-

tickým vlasteneckým organizacím (družstvům, odborům, Sokolu, DTJ, Orlu a jiným demokratickým vlasteneckým stranám atd.) nebo sociálním institucím (nemocenským pojišťovnam, nadacím atd.), mohou být vráceny svým původním majitelům i když mají hodnotu větší než půl milionu předmnichovských korun, jakmile se vedení dotyčné organizace nebo instituce dostane do demokratických vlasteneckých rukou. Rozhodnouti, zda se jedná o takový případ, patří příslušným orgánům lidu (Národním výborům a vládě).

Oběti boje za národní osvobození budou odškodněny dvojím způsobem: hospodářské podniky v hodnotě do půl miliónu předmnichovských korun mohou být, kde jest to účelno, přímo předány obětem boje za národní osvobození, i když jsou to soukromé osoby. Ve smyslu tohoto ustanovení bude také provedena další pozemková reforma zabavených velkostatků. Podniky ve vyšší hodnotě než půl milionu předmnichovských korun mohou být předány jen demokratickým vlasteneckým organizacím nebo sociálním institucím. Výnos ostatních zabavených hospodářských podniků bude odveden fondu pro odškodnění obětí boje za národní osvobození.

Skutky spáchané proti likvidaci hospodářské moci okupantů a zrádců budou trestány jako velezrada.

b) Ostatní opatření k rekonstrukci hospodářství.

Zemědělská, průmyslová a živnostenská výroba jakož i doprava musí být co nejrychleji opět plně uvedeny v chod. Zvláštní zřetel bude nutno bráti na výrobní odvětví, která mají zvláštní význam pro zabezpečení republiky a pro zásobování obyvatelstva předměty denní potřeby. Všechny výrobní prostředky a všechny pracovní síly musí být co nejrychleji a nejučinněji zařazeny do výroby.

Obzvláště však musí být co nejrychleji napraveny všechny poruchy výrobního a dopravního aparátu vzniklé válečnými akcemi.

Při všech těchto opatřeních bude třeba uplatňovati úzkou spolupráci s dělnickými výbory.

Pro zemědělství budou zvláštní opatření. K obnově zemědělské produkce bude nutně zapotřebí obstarat osivo, dobytek, zemědělské náčiní a stroje, jakož i úvěry.

Bude nutno vyzvat všechno obyvatelstvo, aby se podle výzev národních výborů zúčastnilo na rekonstrukci. Pro ty, kdož se budou zdráhati na tomto poli splnit svou vlasteneckou povinnost v zájmu národa a státu, bude zavedena pracovní povinnost.

Národní výbory budou mít právo zasáhnout do všech hospodářských podniků, jejichž majitel je buďto neschopen znovu uvést výrobu v chod nebo odmítne přizpůsobit výrobu pokynům daným národními výbory v zájmu rychlé rekonstrukce.

Orgány lidu, t. j. národní výbory a obzvláště vláda má právo určit, aby výrobní prostředky a pracovní síly byly použity k výrobě určitých výrobků, které zájmy státu a národa obzvláště vyžadují. Za tímto účelem může býti nařízeno povinné sdružení jednotlivých odvětví průmyslu.

V zájmu rychlé rekonstrukce musí místní iniciativa nalézt co největší podporu. Jen tak bude možno rychle a plně zasadit do výroby místní suroviny a pracovní síly.

Národní výbory nebo jimi pověřené orgány mohou uvolnit výplatu nebo poukaz takových částek peněz, jež jsou potřebny k udržení pravidelného chodu hospodářství (mzdové výplaty, platy na nákup surovin atd.), aniž tím poruší všeobecný zákaz výplat a poukazů (viz opatření v oboru finančním).]

Činy směřující proti rekonstrukci hospodářství budou trestány jako velezrada.

c) Opatření v oboru zásobování.

Starý diktátorský zásobovací režim okupantů bude co nejrychleji likvidován. Bude nahrazen demokratickým systémem, opírajícím se o vůli lidu, aby tak bylo zajištěno rovnoměrné a co nejracionalnější zásobování obyvatelstva a aby byl zamezen obchod pod rukou, řetězový obchod atd.

Za tím účelem budou všichni obyvatelé vyzváni, aby se co nejrychleji organizovali jako spotřebitelé podle jednoho ze tří způsobů: u spotřebních družstev, u zvláštních spotřebitelských oddělení zemědělských družstev, anebo registrováním u soukromých obchodníků, pekařů a jiných maloživnostníků. Tito soukromí obchodníci musí se pak sdružit za účelem společného nákupu, případně společných dodávek, ve zvláštních organizacích, pokud již takové organizace neexistují, anebo vybudovat v tomto směru svá gremia a podobné organizace.

Příděl potravin a předmětů denní potřeby bude se dít výlučně prostřednictvím míst, kde je spotřebitel organizován. Všeobecně se bude za příděly platit, bude však třeba učinit opatření, aby osoby, které bez vlastního přičinění nemají peněžních prostředků, byly zásobovány zcela nebo částečně bezplatně. U zvláště důležitých předmětů denní potřeby, jako je na př. chléb, mouka, brambory, musí být udržovány nízké ceny i za pomoci státních intervencí, nezávisle na tom, zda snad výrobci dostanou zapláceno cenu vyšší.

Výrobci v přechodné době smějí prodávat své výrobky jen těm organizacím, které tím národní výbory pověřily, při čemž zvláště výrobci v malém mají dostávat rentabilní ceny.

Všechna skladiště potravin a jiných nezbytných předmětů potřeby budou pod kontrolou veřejné ruky.

Zásobování bude organizováno jednotně podle území zásobovacími výbory, zřízenými u národních výborů. Do těchto zásobovacích výborů, které povedou členové národních výborů, budou, kromě jiných, povoláni také zástupci spotřebních a zemědělských družstev a hospodářských organizací obchodníků a živnostníků. Zásobovací výbory budou se zabývat také distribucí potravin a předmětů denní potřeby, dodaných UNRRA nebo vůbec z ciziny.]

d) Opatření v oboru měnového a finančního hospodářství.

Bude třeba učinit řadu zvláštních opatření finančních, aby bylo zajištěno co nejhladší zavedení nové jed-

notné měny a současně, aby byla zamezena sabotáž těchto opatření na zlomení hospodářské moci okupantů a zrádců a udržení nerušeného chodu výroby, dopravy a zásobování.

Všechny peněžní ústavy budou po několik dnů uzavřeny, aby mohly být provedeny nutné zásahy do jejich správy.

Bude vyhlášen zákaz výplat a volné dispozice s pohledávkami, depozity a safesy. Výplaty a poukazy převyšující určitou malou částku mohou být provedeny jen se souhlasem národních výborů anebo orgánů jimi k tomu ustanovených.

Bude vyhlášen zákaz všech ostatních majetkových převodů, zejména majetku nemovitého, pokud nejsou nezbytně nutny k udržení hospodářství v chodu.

Hranice budou uzavřeny. Dovoz a vývoz bude jen na povolení.

Rychlá výměna bankovek bude tak, že jen část bude vyplacena v hotovosti, druhá část pak bude připsána k dobru.

Většina těchto opatření bude zrušena nebo zmírněna jakmile bude zavedena nová měna a jakmile budou provedena opatření na zlomení hospodářské moci okupantů a zrádců.

e) Opatření v oboru zahraničního obchodu.

Všechny dovoz a vývoz bude soustředěn v rukou státního monopolu zahraničního obchodu. Monopol zahraničního obchodu při provádění svého úkolu bude však používat služeb firem zabývajících se zahraničním obchodem, zahraničně obchodních oddělení průmyslových, zemědělských a jiných podniků, jakož i organizací zahraničního obchodu.

Úkolem monopolu zahraničního obchodu bude podporovat obchodní styk se všemi spojenými národy, zejména však se Sovětským svazem.

Zřízení monopolu zahraničního obchodu jest nutné v zájmu zajištění hospodářské nezávislosti nové republiky, jakož i v zájmu rychlého zásobování potravinami a surovinami a zabezpečení trhů v cizině.

2. Orgány, jež budou provádět hospodářská opatření v přechodné době.

Hospodářská opatření v přechodné době budou prováděna novými provisorními orgány státní moci a správy, od národních výborů v místech a okresech až k provisorní vládě.

Národní výbory vytvoří si k tomuto účelu pomocné orgány v podobě zvláštních výborů.

Provisorní vláda, případně provisorní Národní shromáždění přenesou na národní výbory provedení všech oněch hospodářských opatření, jež mají být provedena na jejich území.

K provedení hospodářských opatření zpravidla budou zřízeny při národních výborech tři nebo čtyři orgány: hospodářský, zemědělský, finanční a zásobovací výbor.

Hospodářský výbor bude se zabývat všemi otázkami zásahu do hospodářských a majetkových poměrů Němců, Maďarů a zrádců, jakož i všemi opatřeními k uvedení hospodářství v chod. Bude orgánem provádějícím dosazení veřejné národní správy, převzetí zabavených hospodářských podniků a čistění vedení hospodářských organizací a veřejných hospodářských podniků.

Zemědělský výbor bude zřízen aspoň v okresech a při zemských národních výborech, kde zemědělství má zvláštní význam a bude se zabývat všemi otázkami, týkajícími se povznesení zemědělství a pomoci zemědělcům a jejich organizacím.

Finanční výbor bude provádět všechna opatření na poli finančním, případně bude je kontrolovat. Bude dávat zvláštní povolení k větším výplatám a poukazům. Provede čistění finančních a daňových úřadů.

Zásobovací výbor bude provádět a kontrolovat všechna opatření na poli zásobování.

Činnost těchto výborů bude koordinována takto:

Bude zřízeno ministerstvo hospodářství, které bude koordinovat práci všech hospodářských výborů při národních výborech, jednotně vést hospodářské podniky, jež byly zabaveny veřejnou rukou nebo jež byly dány do veřejné správy a přispívat k rozmachu hospodářské rekonstrukce.

Práci zemědělských výborů při národních výborech bude koordinovat ministerstvo zemědělství, kterému bude také v oboru zemědělském příslušet provádění úkolů obdobných úkolům ministerstva hospodářství.

Koordinaci práce finančních výborů při národních výborech bude pověřeno ministerstvo financí. Jemu bude také podléhat potvrzování, resp. změna zásahů národních výborů do správy peněžních ústavů, pokud jsou podniky celostátního významu.

Ke koordinaci práce zásobovacího výboru bude zřízeno ministerstvo zásobování, jemuž budou současně příslušet všechny otázky související s UNRRA, pokud nebudou přeneseny na jiné ministerstvo (ministerstvo zdravotnictví).

Nižší orgány budou mít povinnost samostatně a rychle zasahovat. Jejich zásahy a rozhodnutí podléhají však potvrzení vyššími orgány a mohou být těmito vyššími orgány měněny, jestliže význam opatření přesahuje rámec místní, okresní atd. Tak na př. složení veřejných národních správ, jež byly dosazeny nižšími orgány, podléhá potvrzení, resp. změně vyššími orgány, okresními, zemskými národními výbory, nebo také ministerstvem, podle významu podniku (na př. podle počtu dělnictva). Nižší orgány musí se také řídit směrnicemi vyšších orgánů při všech opatřeních, jež se budou provádět jednotně v celém území, jako na př. při peněžních výplatách, výměně bankovek, výši přidělu potravin atd. Všeobecně mají také vyšší orgány právo kontroly nad nižšími orgány.

Z toho všeho vyplývá, že odmítáme a stavíme se rozhodně proti všem takovým přípravným opatřením pro domov, kterými by bylo ať už hospodářsky nebo politicky jakkoliv zasahováno do suverenity lidu doma a jeho orgánů, a které odporují zásadám naší dohody o poválečných opatřeních.

O t á z k a n ě m e c k á a m a ě a r s k á .

K vyřešení otázky národnostních menšin — Němců a Maďarů — má se přistoupit v prvním přechodném období v rámci akce potrestání viníků války a zločinů proti ČSR po linii protifašistické, protinacistické ve smyslu těchto zásad:

1. Potrestání všech — včetně deportací a konfiskací majetku — kteří se provinili proti republice, dopustili se velezrady a jakkoli pomáhali Hitlerovi nebo jeho satelitům.

2. Všichni němečtí a maďarští protifašisté, kteří před Mnichovem a po něm se aktivně účastnili boje proti hitlerismu, mají automaticky nárok na čs. státní občanství.

3. Ostatním Němcům a Maďarům má být dána možnost optace, při čemž je čs. vládě ponecháno rozhodnutí o každém jednotlivém případě.

4. Všechna tato opatření mají být prováděna za aktivní spolupráce německých a maďarských antifašistů.

Cílem těchto opatření je energické zničení německého a maďarského fašismu a reakce na území Československa a zajištění vnitřní bezpečnosti republiky.

V přípravách těchto opatření má se zde spolupracovat s výborem německých antifašistů z ČSR a výborem Svazu československých Maďarů.

S t a n o v i s k o k n y n ě j š í v l á d ě .

Pokud se týká poměru našeho bloku k zahraniční československé vládě, prohlašujeme, že ji uznáváme jako jedinou legální vládu a jako jediného legitimního představitele suverenity Československé republiky.

Spolupracujeme s touto vládou a chceme od ní, aby důsledně plnila velké úkoly, které vyžaduje těžký boj našeho lidu. Proto ji podporujeme ve všech věcech a opatřeních, které v její činnosti odpovídají zásadám této naší dohody.

O r g a n i s a č n í o p a t ř e n í .

Ku provádění této naší dohody jsme se rozhodli vytvořit společný orgán, do něhož vyše každá skupina (čeští socialisté, sociální demokraté a komunisté) čtyři členy, kteří se budou pravidelně scházeti ku projednání postupu v každé otázce.⁶ Tento společný výbor má také jednat o všech návrzích, které jsou jednotlivými ministerstvy připravovány pro vládu, aby se náš blok mohl dohodnouti na společném postupu také v tomto směru.⁷

II. Návrhy na přípravná hospodářská opatření v cizině.

1. Vypracování všech provisorních hospodářských opatření pro domov s výjimkou měnových a finančních opatření v jednom úřadě, na příklad v hospodářském oddělení presidia ministerské rady.

2. Zřízení ministerstva, které učiní všechna opatření k zabezpečení zásobování a které se bude zabývat všemi otázkami týkajícími se UNRRA.

3. Přípravy ministerstva financí na novou měnu a na úpravu finančních poměrů v přechodné době.

4. Vytvoření státní dovozní a vývozní společnosti k okamžitému obstarání nezbytných importů a k získání exportních objednávek pro první dobu, zejména ze Sovětského svazu, pokud je to už dnes možno.

5. Případné provedení finančních transakcí k umožnění úkolů pod 4". (AÚV KSČ Praha.)

⁶ V tomto společném výboru, kterému se zkráceně říkalo Blok, zastupovali KSČ: Nosek, Valo, Spurný a Laštovička; sociální demokraty: Bechyně, Němec, Laušman a Bečko; československé socialisty: Stránský, Ripka, David a Uhlíř.

Oficiální zápisy z jednání v Bloku nebyly pořizovány a nejsou proto archivně dochovány. Všechna jednání v Bloku však podrobně popisuje B. Laštovička v knize V Londýně za války, který si jako přímý účastník jednání dělal osobní zápis.

⁷ V Bloku byly projednávány všechny stěžejní otázky vládní politiky. K přijetí usnesení byl nutný jednomyslný souhlas a nebylo proto možno žádnou stranu majorizovat. Ve vztahu k vládě si Blok neosvojoval právo cokoliv jí vnucovat, prosazoval však právo kritiky vůči její činnosti. Blok ovšem zavazoval své členy, aby ve vládě postupovali podle jednomyslných usnesení Bloku a tato prosazovali.

Tato společná platforma, ujednaná představiteli sociálních demokratů, českých socialistů a komunistů v Londýně, může být ještě doplněna a v jednotlivých bodech konkretisována po jednáních delegací Státní rady s politickou emigrací v Sovětském svazu.

AÚD KSČ Praha. Fond 38, inv. j. 210, str. 17—32. Opis.

[9]

1944, 27. únor. Londýn. — Rezoluce z konference československých sociálně demokratických funkcionářů v zahraničí, vyjadřující souhlas s ustavením Bloku tří socialistických stran a s návrhem jeho programu.¹

1.

Pokládáme se za součást lidového hnutí, představovaného v československém národě sociální demokracií, jež po mnichovském kolapsu zúžila svůj úkol na obranu lidových práv, občanských svobod a k zabránění vlády československého totalismu. Za tímto účelem se tehdy v českých zemích sloučila s částí býv. strany národně-socialistické a jinými lidovými složkami v národní stranu práce,² jež po okupaci se znovu přetvořila k zápasu za svobodu v opětně nových organizačních formách. Ustavujeme se na půdě Velké Británie jako součást tohoto živého hnutí a jako zahraniční skupina jeho funkcionářů z domova.

2.

Svůj úkol vidíme v tom, abychom především přispěli k mobilisaci širokých vrstev lidových k aktivnímu boji proti vetřelcům a pro dobu poválečnou zachovali všechny kladné hodnoty, které v československém lidu vytvořila sociální demokracie za svého šedesátiletého působení. Aniž bychom chtěli předbíhat rozhodnutí domova, jsme si již dnes plně vědomi, že

¹ Rezoluce je odpovědí na návrh platformy Bloku, předložený vedením KSČ ve Velké Británii (viz dokument č. 8). Přes určitou snahu ještě omlouvat bývalou reformistickou a koaliční politiku pravicových vůdců sociální demokracie, svědčí obsah rezoluce o tom, že se na této konferenci přece jen podařilo v podstatě uskutečnit sjednocení sociálních demokratů v duchu zásad, přijatých při moskevských jednáních mezi komunisty a prezidentem Benešem. O průběhu těchto jednání informoval sociálně demokratické funkcionáře v Londýně Zd. Fierlinger dopisem z 23. prosince 1943 (Zd. Fierlinger, Ve službách ČSR, II. díl, str. 197—206). Fierlingerův dopis projednala nejdříve skupina sociálních demokratů (Bechyně, Čaplovič, Juřečková, Janšta, Patzák a Laušman). Později jej schválila širší konference sociálně demokratické levice. Uskutečnily se i dvě společné schůze levicových sociálních demokratů a komunistů, na nichž byly projednávány jednak dopis Kl. Gottwalda (viz dokument č. 3) a jednak dopis Fierlingerův. Levice sociální demokracie, která byla v emigraci podporována sociálně demokratickou mládeží a značnou většinou sociálních demokratů, kteří byli v armádě, pak vypracovala návrh jednotného postupu sociální demokracie v zahraničí. K politice široké národní fronty byla tak nucena přihlásit se konečně i pravicová skupina v sociální demokracii, početně sice slabá, ale opírající se o směrodatné kruhy francouzských sociálních demokratů a anglických labouristů. Tím byl učiněn významný krok k překonání dlouholeté krize sociální demokracie v emigraci, jejíž příčinou byl jednak neskrývaný antikomunismus pravicové skupiny a jednak osobní konflikty (blíže viz Zd. Fierlinger, c. d., str. 196, 201—203).

² Čs. sociální demokracie se oficiálně rozešla na mimořádném sjezdu dne 18. října 1938 v Praze v Lidovém domě za účasti 263 delegátů. Dohodou mezi zástupci sociálně demokratické strany a malou částí levicových národně socialistických funkcionářů, kteří nevstoupili do fašistické Strany národní jednoty, byla na ustavujícím sjezdu dne 11. prosince 1938 vytvořena Národní strana práce. Vzhledem k náladám členstva přijala nová strana program, zahrnující požadavek demokratických práv a svobod. Současně však její vedoucí činitelé (A. Hampl, B. Laušman, Jar. Nečas) proklamovali všestrannou podporu Beranově vládě a ostře se distancovali od úsilí KSČ po jednotě dělnické třídy i obrany okleštěné republiky a buržoazní demokracie. Národní strana práce představovala pouze loajální opozici vůči fašizujícímu režimu Beranovy vlády. Svoji činnost likvidovala po okupaci českých zemí koncem března 1939, když vyzvala členstvo, aby vstoupilo do kolaborantského Národního souručenství.